

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, v torek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. Za tuje dežele za celo leto 12 gold., za pol leta 6 gold., za četrt leta 3 gold., 25 kr. a. v. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petiristopne vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska. 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampilj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220.

Opraviništvo, na katero naj se blagovoliijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229

Dopisi.

Iz Ljubljane, 26. marca. [Izv. dop.] Vprašanje, kdo bode naslednik dosedanjega dež. prvosednika pl. Wurzbach-a, ki se je pred nekoliko časom v nemških ustavovernih listih in posebno v graški časnikarski stari babi „Tagespošti“ tako živo obravnavalo, še zdaj ni rešeno. Gosp. pl. Wurzbach, dasiravno iz svojega stanovanja na pol izseljen, in akoravno je z vzdihljajem, ko se je deželna komisija za dunajsko mednarodno razstavo konstituirala, sam vzkliknil „Wie lange werde ich denn noch Landespräsident sein!“ vendar še dandenes zavzema to važno mesto in naslednik mu dozdej še ni imenovan. Nekteri pravijo, da ni na tem dvomiti, da se imenuje za deželnega prvosednika bukovinski deželni prvosednik, baron Pino Friedenthal, ki je kot bivši okr. glavar v Gorici slovensčine zmožen. Ministerstvo pravijo je samo zaradi tega čakalo z imenovanjem Pino-ta, ker je ud ustavnega odbora, v državnem zboru, kjer vlada potrebuje svoje mameluke. Drugi trdijo, da bode dosednji deželni glavar g. grof Aleksander Auersperg za deželnega prvosednika imenovan. Ta mož ima v istini največ upanja to mesto zasesti, kajti prejšnje kombinacije, kakor dr. Suppan, dr. Kaltenegger, vladni svetovalec Roth itd, šle so že zdavnaj ad acta. Ako imenuje ministerstvo deželnega glavarja Auersperga za prvosednika, nastane pa za njo jako sitno vprašanje, ktere ga moža imenuje za deželnega glavarja. Dr. Kaltenegger, dr. Suppan, baron Apfaltrern so za ta posel nemogoči gospodje, ker slovenski prav nič ne znajo, torej se jim kaže v tej časti sama dolga vrsta velikih zadreg in blamaž. Ostane sam Dežman, ktere ga pa nemškutarji ne bi radi pustili zopet od ljubljanskega županstva. Ravno tako bi veliki posestniki kranjski bili v jako sitnem položaji, ko bi trebalo voliti iz njih deželnega odbornika namesto Dežmana. Naj se stvar izmota tako ali tako, na vsako stran imamo pričakovati v kratkem

času, velevažne novice. — Torej velika „Noth an Mann.“

Nemško „gledališče z denšnjim dnevom“ neha „za letos“. Morebiti se še nikdar kar Ljubljana gledališče ima, ni vršilo toliko skandalov med obojem nemškega gledališča, kakor letos. Proti koncu že skoraj več igrati niso mogli. Vsako leto kaže več ali manj, da je nemško gledališče v Ljubljani popolnoma nepotrebno in da dobro slovensko gledališče štirikrat na teden za Ljubljano zadosti.

Iz tržaške okolice. [Izv. dop.] Po najnovejših poročilih je zagotovljena predeljska železniška črta in spodrinena bode torej ona čez Loko v Trst, za katero je večina Tržčanov se potezala. Mestno svetovalstvo, kupčijska zbornica, posebni komitet združen z enakim ljubljanskim, delali so na vse kriplje za-njo; toda, kakor se vidi, brezuspešno. Zakaj se prezira ta ljudska želja in splošna korist dežele in države, je težko uganiti.

Že pred nekoliko meseci mi je neki gospod, — imenitna in zanesljiva oseba — ki se je veliko trudil da bi loška železnica dobila predstvo, na uho povedal, ka omenjena črta ne bode nikoli dobila milosti pri vladi, ker ima prelaz po čisto slovenskih tleh — in res, kakov se kaže se ni varal. Pri tej priložnosti sem mu pa jaz dostavil: „Ali mislite, da predeljska črta, ne gre po Slovenskem v Trst“. saj jej ni drugače mogoče! Na to se neki drugi iz družbe oglasi: „Po mislih ministrov ne“ in pristavi; „Iz tega se vidi kako malo poznajo gospodje ministri zemljepisja avstrijskih dežel, ali pa, da se ekscelencije popolnoma ujemajo z onimi, ki trdijo, ka niso še ustanovljene naravne meje mlade Italije, katerej baš spada celo Primorje. Prvo bi torej kazalo njih bedarijo, a drugo . . . veleizdajstvo!“

Pa kaj je vladi mar če se tudi odtrga še kak kos tužne cesarjevine naše, da se le Slovanu koristi jemljejo in da se ga čembolj zatira in brezsmiljeno tlači. —

Meseca novembra 1870, ko je bila deputacija

okolčanov v Beču, proseča oproščenje vojaščine onih, kateri so služili v razpuščenem okoličnem bataljonu, je priložnostno pri ministru Taaffe-ju izrekla željo (ker je bilo mesto deželnega glavarja ravno izprazneno) naj vlada vendar ne prezira vedno primorskih Slovanov, kateri so državi velike pomenljivosti, in naj na izprazneno mesto postavi takega, da nam bode pravičen in ki bode zmožen našega slovenskega jezika. Njih ekscelencija je temu pritrdila in obljubila omenjeni želji ustreči. „Slov. Nar.“ je tudi o svojem času to stvar pretresoval in ravno rečeno željo gorko priporočal. Upali smo tedaj, da se nam bode želja in obljuba izpolnila; ali varali smo se. Vlada nam je poslala Depretis-a, sedajnega ministra, koji ni besedice slovenske razumel, ki ni bil ne gorek ne mrzel in kateri se je toliko brigal za Slovence, kot umrli njegov sloveči prednik Möring, ter jih prepustil milosti in nemilosti laških krivičnikov. — Sedaj se na zopet izprazneno mesto dež. glavarja veliko takovih osob primerja, kojih nas bog varuj, na pr. Lapenna (hrrr!!) Vidulič, Ceschi, Fidler in mej drugimi tudi dvorni svetovalec Güdel, kojega smo že lansko leto omenjali in za katerega imamo največjo simpatijo. Sliši se sicer, da tudi v višjih vladnih krogih ima slednji gospod največ zaupanja, kajti on nij Prus, marveč pošten avstrijanec, kar je „Sl. Nar.“ že lani bil resnično omenil, pa bojimo se da: kar cesar obrača, Auersperg obrne.“

„Okoličan.“

Politični razgled.

Vladne kroge še vedno peče govor Šmerlingov proti ministerstvu in njegovemu oficijoznemu listu. Gotovo je, da je Šmerling s tem, da je vse vspehe in delovanja tega ministerstva ravno pred končanjem državnega zbora ali kot nepotrebne ali celo škodljive obsodil, veliko škodoval vladi in ustavovercem. Zakaj je ravno oče naših ustavnih rev in nadlog po ranah brodil, katerih je sam kriv, to se različno tolmači. Eni mislijo, da

Listek.

Slovenska narodna banka.

V.

Kar denajšnji moderni svet pod kapitalom razumeva, tega stari svet ni poznal. V kapitalu leži denes največja materialna sila, in ta sila prihaja progresivno od dne do dne večja. Popolnem resnično je, da denes ne zmaga tisti vojskovodja, kteremu je zadnji mož ostal, ampak tisti, kteremu je zadnja dvajsetica v žepu ostala. Če se bo moč kapitala, kakor se je začela zlasti denajšnje dni razvijati, naprej razvijala, bo kapital poslal edini vladar sveta. Pregovor pravi: denar glavar. Kapital je moderni Arhimedov skripec, ki preti vse ustanove denajšnjega človeškega društva iz svojih starih tečajev vzdigniti. Že denes vse služi kapitalu, bati se je pa, da ne bi iz službovanja sužnjost postala. Kdor ima denes kaj kapitala, ta je gospod, in sicer tem večji gospod, čem več kapitala ima. Kdor pa nima kapitala, ta je sluga in če se rastočej sili kapitala zavori podlegli ne bodo denajšnji sluga za stol let sužnji. Faktum je, da postaja kapital za vse one, ki ga nimajo, od

dne do dne neprenosljivejše breme. To kažejo vedni upori proti njemu zlasti tam, kjer velike nekapitalne mase stoje proti nekoličini velikih kapitalistov. Ti upori so bili do sedaj le bolj posamezni, že se pa dosti vidljiva znamenja prikazujejo, da so se nekapitalne mase organizovati začele, in sicer ne samo v poedinah državah, ampak v celej Evropi in celo izven nje. „Črna živina“ (bête noire), kakor kapitalisti delavce imenujejo, začela se je po celej Evropi kot posebna društvena klasa čutiti, in ta je, ki se vedno spenja in vedno na novo vzdiguje proti kapitalu, videča v njem ono orožje, ki njej brani in krati užitek posvetnega blaga. Socijalna revolucija pripravlja se vidno. Njo more zaprečiti samo regulativ v razdeljenju kapitala. Če se tak regulativ ne najde, pride gotovo prej ko slej do krvavega boja med kapitalisti in nekapitalno maso. Časi Spartaka in kmetskih puntov srednjega veka se bodo ponovili. Če v tem boji nekapitalne mase podlegnejo, bode prihodnje prebivalstvo zemlje samo dvojne sorte: kapitalisti in sužnji! Srednjega veka čakal je reparski vitez v zasoli na bogatega trgovca, ter mu otel ono kar je pri sebi imel. Denes pa „coton lord“ delavca s pomočjo svojega kapitala

v mašino vpreza, ter mu dan na dan otima njegovo delavno silo. Plen roparskega viteza ni bil tako skeleče čutena izguba za trgovca, kakor je plen denajšnjega kapitalista.

O regulativu, po kterem bi se imel kapital in z njim užitek pozemeljskega blaga razdeljevati, so najprve državoslovne in narodnogospodarske kapacitete razmišljavale in duhtale, pa do denes je to vprašanje še na stečaj odprto. Kar god se je glede tega v teoriji nasvetovalo, in kolikor god je bilo praktičnih eksperimentov, vsi so ostali le revni embrijonični poskusi. Socijalisti so rekli: proč s kapitalom. Stvar in pojem, oboje naj se za vse veke na grmadi zažge. Komunisti (Marks v svojem delu „das kapital“) terjajo naj se kapital enako razdeli, in ta razdelba, kakor pri starih Izraelcih periodično ponavlja. Kolektivisti zahtevajo, naj bo, kakor zemljišče tudi kapital (mašine) vkupna last. Vse te teorije bi se dale samo po najljutejši socialnej revoluciji izvršiti, in potem je še vprašanje, ali bi se za dalje časa držati mogle. Za mirno in suksesivno reševanje socialnega vprašanja ste v novejših časih dve napravi veljavnost dobile: z druževanja (asocijacije) in kot upravitelj gospodarstva asoci-

je Šmerling zato tako postopal, ker vidi, da bode ministerstvo kmalu padlo. Drugi vidijo v njegovem govoru napoved absolutističnega centralizma.

Uradne dunajske novine prinašajo cesarjevo imenovanje obrista Horsta za ministra deželne brambe. — Oficijozni listi vidijo v tem imenovanju znamenje, da Auerspergovega ministričarja ne bode še tako brž konec.

Najnovejši telegrami iz Prage pravijo, da je vlada sama kupovanje velikih posestev v roke vzela. Okrajni glavarji se imajo dogovarjati s kupci in v c. k. namestništvu se sklepajo kupne pogodbe.

Kakor poprej Čehi, tako terjajo sedaj tudi Poljaki v Galiciji lastno deželno komisijo za svetovno razstavo na Dunaji in hočejo samostojen zastop Galicije v razstavi.

Pozornost vseh političnih strank v Avstriji je obrnena sedaj na Česko. Agitira se na obeh straneh z vsemi močmi. Prusko-židovsko društvo „Chabrus“ kupuje zaporedoma od neznačajnih državopravno-opozicijskih velikoposessnikov graščine in tako množi ustavoverne volilne glasove. Terorizacija od vladne strani je brezizgledna, kakor kaže sledeči dogodek: V okolici mesta Kolina na Českem so v zadnjem času k nekaterim velikoposessnikom hodile česke deputacije, da bi graščake naprosile, naj glasujejo z narodno stranko pri volitvah. Zarad tega je hrabri general in namestnik Koller poslal vojake v Kolin in vsakemu meščanu najmanj 15 „braniteljev domovine“ v hišo pripodil. Kolinski meščani morajo vse stroške tega vkvartiranja nositi. Isto ko v Kolinu je storil Koller tudi v Hořicah in Jičínu. In zakaj? Ker so velikoposessniki v svojem kraju prosili, naj se ne stavijo narodu nasproti. Koller in njegovi ljudje glasove kupujejo (kar, mimogrede rečeno, postava odločno prepoveduje), pa bodo menda dobili redove. — Žalibože se nahajajo tudi ljudje, ki so do sedaj z opozicijo glasovali, kateri sicer svojih posestev ne prodajajo, pa izročujejo volilna pooblastila vladnim organom. Tako se bere o Dominikancih v Litomericah, da se je tamošnjemu okrajnemu glavarju posrečilo, z obljubami in žuganjem od čestivrednih očetov glas za vlado pridobiti. Česki listi izročujejo vse, ki sedaj svoja posestva ustavovercem prodajajo ali vlado za volitev pooblaščujejo, najglobokejmu zaničevanju vseh domoljubov!

V bavarski zbornici poslanci niso dovolili dispozicijskega fonda (20 tisoč gld., za vladno novinarstvo. Predsednik ministerstva jim je pa prav v prusko-ali nemskoustavnem duhu rekel: dovolite ali ne, vlada bo vse eno izdala teh 20.000 za svoje novine.

V zunanji politiki je važna razmera Francoske k zedinjenji Italiji, kakor se je v zadnjih

dneh razjasnila. V francoski narodni skupščini je bilo namreč predloženo več peticij francoskih katoličanov, ki zahtevajo, da naj Francoska varuje papeževu posvetno oblast. Prvosednik republike Thiers je nasvetoval naj se posvetovanje o tem odloži, ker ni oportuno, ker mora Francoska najprej okrepčati se. Torej mešanje Francoske v italijanske razmere, je samo odloženo, ne za vselej opuščeno. Ta politika je pa na korist nam protivne Prusiji, ker se Italija nagiblje k njej, v strahu, da bi Francoska njeno edinstvo mogla zopet motiti. In res so znali pruski diplomati Italijo že v svoje zanjke dobiti.

Društvo slovenskih pisateljev.

Slavni veteran slovenskih pisateljev nasvetuje v. 5. listu „Zore“, naj bi tudi slovenski pisatelji po izgledu českih ustanovili društvo, ktero bi združilo delavne moči, pospeševalo literarno delavnost pa tudi materijalno podporo dajalo ubožnejšim ali podpore potrebnim pisateljem. Ker je g. D. Trstenjak sam v jedernatih besedah dokazal potrebo takega društva in neizmerni upliv, kterega bi po svojem delovanju, po shodih, prednašanjih itd. lahko in gotovo imelo na narodni razvoj, bilo bi odveč, še enkrat ponavljati navedene razloge. Na mesto vseh refleksij predložim v pretres načrt pravil, izdelanih po izgledu českega „Svato-bora“, da se iz njih razvidi namen in ustroj takega društva, in se daje našim pisateljem in prijateljem našega slovstva priložnost, njihovo mnenje o osnovi društva izreči.

Pravila

„društva slovenskih pisateljev“

§ 1. „Društvo slovenskih pisateljev“ ima namen, pospeševati slovensko literarno delavnost, podpirati slovenske pisatelje z denarno pomočjo in slaviti njih spomin.

Sedež društvu je Ljubljana.

§ 2. Društvo dela raznim načinom:

- a) vsakoletnimi javnimi shodi s predavanjem o vsakojakih znanstvenih predmetih;
- b) podpiranjem nadpolnih pisateljev;
- c) podpiranjem nepremožnih pisateljev in njihovih rodbin;
- d) slavljenjem umrlih dobrih pisateljev s spominki ali izdavanjem njihovih životopisov, podob in spisov.

§ 3. Društvo si pridobiva sredstva:

- a) po letnih doneskij svojih udov;
- b) po nabiranju daril;
- c) po doneskij od društva napravljenih koncertov, gledaliških iger, razstav, izdanih spisov in podob itd.

§ 4. Društvo prevzame tudi v svojo skrb

vse zbirke, napravljene od uredništev slovenskih listov ali posameznikov ako spadajo pod kateri koli namen, ki si ga je postavilo društvo.

§ 5. Udje društvu so a) ustanovniki, b) pravi udje, c) podporniki in d) častni udje.

§ 6. Ustanovnik društva je vsak prijatelj slovenskega slovstva, kateri plača v korist društva 100 gold. enkrat za vselej ali pa v 4 letnih obrokih.

§ 7. Pravi ud more biti samo slovenski pisatelj, kateri je pisal ali piše za tisk v pravilni slovenščini, naj stanuje kjerkoli. Pravi ud pa postane, ako se zaveže za letni donesek 5 gold.

§ 8. Podpornik društva je, kdor plača letni donesek 10 gold. v društveno blagajnico.

§ 9. Glavni zbor sme imenitne moč, kateri niso Slovenci, pa imajo za pospeševanje slovenskega pisateljstva posebne zasluge, imenovati za častne ude.

§ 10. Pravice udov so:

- a) da smejo glasovati v obnem zboru,
- b) da smejo izvoljeni biti v odbor in
- c) nasvete storiti odboru, da jih predlaga obnem zboru.

§ 11. Občni zbor ima te-le pravice;

1. Volitev odbora;
2. Določi visokost društvenega fonda, od kterega se le obresti vsako leto potrošiti smejo;
3. Odločuje po odborovem nasvetu o porabi denarjev za društvene namene;
4. Sprejema in izključuje društvenike;
5. Sprememba društvenih pravil in
6. Razpust društva.

§ 12. Občni zbor se mora vsako leto vsaj enkrat sklicati. Čas in kraj naznanja odbor po slovenskih časopisih najmanje dva tedna poprej.

Zbor veljavno sklepa, če je 15 udov nazočih; rešiti sme pa le take nasvete, kateri so v povabilu razglašeni, ali od udov najmanje 8 dni poprej odboru podani. Odbor sme tudi sklicati izvenredni občni zbor.

Skupščine obnega zbora so javne.

§ 13. Društvene zadeve opravlja odbor 9 udov, med kterimi morati dve tretjini biti pravi udje.

Odbor voli izmed sebe predsednika, njegovega namestnika, tajnika in denarničarja, kateri vsi svoje posle brezplačno opravljajo.

Vsako leto izstopi tretjina odbornikov, v 1. in 2. letu po srečkanji, potem vselej tisti, ki so že tri leta v odboru.

§ 14. Odbor ima skrbeti za izvrševanje društvenih namenov. Pri sejah mora biti vsaj 5 odbornikov nazočih.

§ 15. Predsednik vodi društvo in ga zastopa proti zunajnosti. On sklicuje odboro ve seje in odločuje pri enakem številu glasov. Kadar

jacij: ljudske ali narodne banke. Asocijacija za proizvodnjo in promet blaga mora imeti svojo blagajno, in ta blagajna imenuje se narodna banka. Narodna banka more pod enim upravljanjem denarno gospodarstvo več in raznih asociacij; in tako banko bi jaz tudi za slovenski narod nasvetoval. Samo ob asociacijah tere in lomi se sila poedinih kapitalistov, in zato je samo v asociacijah poročstvo, da se kapital ne zgromadi v poedinih rokah, ampak da postane last celih skupin.

Mi Slovenci smo kot narodna individualiteta nasproti drugim narodom to kar je delavec nasproti fabrikantu. Naše naj bolj vinske gorice so prišle sredstvom kapitalne moči v tuje roke. Iz posestnika postal je naš kmet vinar. Naši rudniki so last tujcev. Slovenec dela v njih samo kot težak. Veči del naše kupčije prišel je v tuje roke. Če hočemo, da temu konec in kraj naredimo, moramo se združevati, in sicer glede kupčije, glede obrtnije in glede naših denarnih sil. „Aide toi et le dieu t'aidera!“ Pomagajmo si sami in bog nam bo pomagal. Slovenska narodna banka morala bi tako osnovana biti, da našega malega obrtnika in našega malega trgovca nasproti velikim obrt-

nikom in velikim trgovcem brani in podpira. Naša slovenska narodna banka naj v sebi združi vse naše male obrtnike in vse naše male trgovce, in tako naj ona postane veliki obrtnik in veliki trgovec slovenskega naroda. Kakor je vsak zasebnik sebičen, naj bo tudi slovenska narodna banka sebična za slovensko narodno osebino.

Tok kapitala teče po dveh strugah. Ena vodi v centralizacijo kapitala, druga v decentralizacijo. Centralizovan je kapital denes samo na Angleškem, povsod drugod pa decentralizovan. V novjših časih se je pa povsod težnja pokazala, da kapital na čem večjo centralizacijo tišči. Boj med tema dvema težnjama se bo šele začel. V centralizaciji angleškega kapitala je tolmač tiste prikazni, da vidimo na Angleškem poleg naj večega bogatstva naj večje siromaštvo. Bogatstvo in siromaštvo na Angleškem rasteta v onem razmerju, v kterem se kapital čem dalje bolj centralizuje. Samo oživljati se začenjajoča asocijacija, zlasti tako zvani „partner ship“, začela je okove razbijati, v ktere je kapital veliko maso angleškega naroda vkoval. — Napoleon je hotel, kakor vse drugo na Francoskem, tudi kapital centralizovati. Osnoval

je velike centralne denarne zavode „credit foncier“, „credit mobilier“ in še več drugih. Pa ker kapital na Francoskem že od nekaj po decentralizaciji strugiteče, bile so okolnosti močnejše nego Napoleonova volja. Vse njegove stvoritve so ali propadle, ali pa hirajo. — Naj večji denes živoči narodni gospodar Amerikane Carey je proti centralizaciji kapitala, in kar on reče to je verbum magistri. Tudi mi Slovenci moramo na to delati, da se kapital pri nas ne zgromadi v poedine roke, ampak da se enakomerno razdeli, in v tem razdeljenju ohrani. Solnce in dež sta tudi med vse enako razdeljena. —

Za današnje potrebe slovenskega naroda zadostuje popolnem, če si stvorimo en večji denaren zavod. Za to stvoritev našlo se bi pri nas zadostnih denarnih sil. Kje in kako? to bom v prihodnji številki razložil. — Nam Slovencem ni treba s ponujanjem akcij fonda nabirati, nam je treba samo asocijacije naših krajev in naših grošev.

Naglo obogateti, brez dela in truda obogateti, po sreči ali goljufiji obogateti, to je, po čemer denes svet divja. „Schwindel“ se je današnje dni organiziral ter našel celo svoje zakonodajce. V razsvetljenje tega samo en prav priprost primer.

je on zadržan, ga nadomestuje njegov namestnik. Tajnik oskrbuje pisanje v društvenih zadevah, denarničar pa društveno blagajnico.

§. 16. Podpore pisateljem se dovoljujejo vselej samo začasno, pa se morajo po preteklem roku ponavljati.

Nadepolnim in delavnim pisateljem se navadno podelé štipendije za potovanje, da se v literarnem ali umetnem oziru izobrazijo. Nasveti za take podpore predlagajo odboru udje kateri koli

O prošnjah za podporo ubogih pisateljev podajo nasvete odboru posebni v ta namen izvoljeni odseki pod predsedništvom tajnika.

§. 17. Ud društva neha biti, kdor prostovoljno izstopi ali je po obnem zboru izključen. Sme se pa izključiti vsak društvenik, kateri je zaradi hudodelstva ali prestopka iz dobičkarstva ali proti pravosti kaznovan, ali kateri se brani izpolnovati društvena pravila, če je bil brez uspeha po odboru že opominjan.

§. 18. Ako bi se društvo po sklepu obnega zbora razšlo, pripada njegovo imetje slovenski Matici.

§. 19. Prepire med društveniki vsled društvenih razmer, rešuje brez priziva izbrano sodništvo, v katerega voli vsaka stranka enega sodeca, odbor pa imenuje predsednika.

§. 20. Spremembo teh pravil, kakor tudi razpust društva sme sklepati občni zbor samo z večino dveh tretjin glasov.

To je tedaj načrt pravil. Da bi se le skoro oglasilo zadostno število pisateljev ter bi svojim pristopom k društvu mogoče storilo, da se skliče prvi občni zbor v pretres pravil in volitev začasnega odbora.

V práci a vědění

Je naše spasení.

Iz Ljubljane.

—k.

Razne stvari.

* (Profesor Šuman) ostane v Mariboru in ima do konca semestra dalje učiti. Da je dobil prof. Pajk odpust do 1. oktobra, ter da ostane v Mariboru, to smo že povedali. — Vendar ni šlo tako „unverzüglich“ kakor so si nemški intriganti mislili! Za zdaj smo to dosegli. Ob svojem času (če se stvar ne popravi) bode ves slovenski narod z monstre-peticijo obrnil se do Nj. veličanstva, naj se naši sinovi ne proganjajo iz domovine. Tu velja: „principiis obsta“; z dvema bi se začelo, z vsemi nehalo. To terja in hoče pri nas vladajoče prusovstvo. Pokazati treba, da kjer pode zajee iz grmovja, bodo iztirali volke, kakor pravi hrvatski pregovor.

Nekim, recimo dunajskim „schwindlerom“ prišla je sla, poseči občinstvu v žep. V dosego tega namena izduhtajo sledeči manéver: Naj prej razglasijo po vseh časopisih, da se snuje „velika“ družba, ki bo izvaževanje domačega in uvaževanje inostranega blaga „en gros“ v roke vzela. Na podlogi statističnih podatkov, katerih resničnost in točnost občinstvo se ve da ne more preiskati, izračunai se rentabiliteta novega podjetja, ter na koncu računa v debelih številkah kot moka pred občinstvo vrže. Za dobro plačo najmo se strokovnjaki, ki rentabiliteto novega podjetja v vseh mavričnih barvah naslikajo. Kadar je na ta in še več drugih sličnih načinov javno mnenje za podjetje pridobljeno, vržejo se akcije na denarni sejem. Najeti agenti so že nekoliko dni poprej na borzi za nje popraševali, ter tako pozornost denarnega občinstva še bolj za nje obudili. Utemeljitelji tega podjetja, ali odborniki ali gospodarski svetovalci ali kakor se že imenujejo, vzamejo si za svoj trud vsak po nekoliko stotin akciij, ter te naprej razprodajo. S tem so si svoje žepove napolnili, ter njih malo briga, ali njih utemeljitev gre naprej ali nazaj. Oni so svoj namen dosegli.

—p.

* (Kakovi nazori) vladajo proti Slovincem v merodajnih krogih gradčkih, je dovolj znano; menj znano pa je morebiti da celó uradne osebe, potujoče na razne pojédine in gostije — na državne stroške, čisto nonchalantno svoje antipatije dotičnim ljudem v obraz očitujejo. Tako smo iz pozitivnega vira zajeli notico, da je neki (Slovenec precej znani) tak „velikač“ nekemu narodnjaku v oči rekel, ka so narodnjaki prelomivci ustavne prisége, ka tedaj nij čudo, ako jih vlada proganja! Menjka še samo, da Slovence prekanjskega pariškega punta ne dolži ta — gospoda!

* (Narodno pol. društvo pri sv. Lorenči) je poslalo gg. Šumanu in Pajku in poslanico, v kateri izrazuje svoje „srčno obžalovanje“ zaradi krivice jima storjene in jima skazuje svoje sočutje.

* (Dobro občinsko gospodarstvo.) Med tem ko se mnoga občinska predstojništva v mariborski okolici skrbljivo izogibljujejo predlaganju in objavljenju občinskih računov, ko občinskega računa v Kamnici, kjer Seidl županuje, in v Radvanju, kjer Brandstetter na čelu stoji, še nikoli niso izvedeli občanje — nas je veselilo, ko je občinski odbor v Lajtersbergu 19. t. m. svoj račun v pregled predložil. Račun je seveda tak, da ga je župan z lahko vestjo sodnikom izročiti smel; kajti občina Lajtersberg je imela l. 1871: 3215 gld. dohodkov in samo 659 gld. potroškov, in ostane torej od dohodkov še 2554 gld. v občinski blagajnici. Županu je občinski zastop za skrbno njegovo gospodarjenje svojo zahvalo izrekel.

* (Dr. Jožef vitez Savinschegg,) znani nemškutarski poslanec v kranjskem dežel. zboru, kjer se možu ne sme oponašati, da bi se odlikoval, je dobil naslov c. k. stolnika (truchsess). Ministerstvo mu je to čast menda za to izposlovalo, da bi ga spodbudilo k vstrajnemu rovanju proti Slovincem.

* (V mariborski čitalnici) smo imeli 24. t. m. zadnjo veselico v zimski sezoni. Igrala se je najprej tombola, za njo pa so nam tri gospodičine napravile lep koncert. Gospodičina Fanika Moserova je pela prva eno pesem, potem nas je gospodičina Fanika Bartelt-ova razveselila z eno pesmijo in na to je vrlo na glasoviru igrala dve piesi gospodičina Liebetautova. Naj bode vsem trem izrečena zaslužena pohvala in zahvala!

* (Beseda ljubljanske čitalnice.) Iz Ljubljane 24. marca se nam piše: Denašnja beseda čitalnice, ki je v zimski sezoni zadnja, nas je zanimivala v mnogovrstnem oziru. V prvi vrsti omenimo govor dr. Valentina Zarnik-a o raznih ljudskih plemenih (ragen). Gospod Zarnik je jako temeljito in razumljivo občinstvu tolmačil moč raznih plemen v Evropi in v Ameriki, in si pridobil zaslužen, občno zahvalo. Gospod Noll je kaj izvrstno pel „Pevčevo kletov“, le obžalovati je, da je bil glasovir, na katerem ga je spremljevala gospa Scholmayerjeva prenizko ubran. Naš neutrudljivi pevovodja gospod Valenta nas je razveselil z dvema prav prijetnima zboroma, to je „Na goro“, zbor gospodov in gospodičin od Nedveda, in „Tolažnica žalostnih“ bas-solo z ženskim zborom, od Kükén-a; posebno je zanimival zadnji. Gospodje učiteljski pripravniki so kaj dognano zapeli Nedvedov zbor: „Zvezda“. Prvikrat smo imeli priliko tudi slišati, igro gospoda Petana na citrah, ki je posebno v „Souvenir de Baden-Baden“, dokazal kako, mojstersko zna ubirati strune. Med posameznimi točkami je svirala godba Huynovega polka, pod vodstvom kapelnika Schantelna izbrane komade, in si je gospod kapelnik s svojo kompozicijo „Štiri letni časi“ pridobil ploska brez konca in kraja. V obče moramo izraziti odseku za besede naše popolno priznanje za nam napravljeni veseli večer.

* (Slovensko gledišče.) Iz Ljubljane se nam piše 25. marca: „Dramatično društvo“ nam je predstavljalo denes izvorno veselo igro sestavljeno po g. Aleševcu: „Podlaga zakonske sreče“.

To delo ni ustreglo pričakovanju, ki se je nanj stavilo. Predstavljalci so vendar svojo dolžnost storili. — „Selski brivec“, komična opera v dveh dejanjih, ki jo je poslovenil gospod Zabuvec, predstavljala in pela se je izvrstno, kar se imamo zahvaliti v prvi vrsti velikemu trudu in skozi dognanemu igranju gospoda Noll-ja, ki je selskega brivca tako izvrstno pel in igral, da bi ga lahko predstavljaj na odru vsakega velikega mesta. Gospa Odijeva in gospodična Rossova ste prav zadovoljili, nič manj tudi gospod Veger, gosp. Filapič in gosp. Eržen je igral in po mogočnosti s svojim malim glasom tudi pel komičnega učitelja, kakor bi ga ne mogel nikdo boljši. Tudi kor je bil izvrsten. Opaziti moram h koncu, da so se, kar pri nemških igralcih ni bilo v navadi, peli vsi jako teški dueti, terceti in kori te opere skozi in skozi korektno, za kar gre gospodu kapelniku J. Schantelnu zaslužena hvala.

* (Smrti v vodi otét.) Iz Ljubljane se nam piše: V soboto 23. dan t. m. popoldne med 4. in 5. uro videl je tukajšnji zlatar in podobar gosp. Avguštin Gecelj, po Ljubljani z lova na močvirji vrnivši se, iz čolna nekaj sredi reke dvigati se in utapljati. Od začetka misleč, da je šota ali kaka veja, spozna bliže prišedši, da je — človeško truplo. Z veliko težavo izleče s pomočjo čolnarja utonolega na čoln, in ga spet toliko oživi, da je s časom začel spet krepkeje dihati. Na Žabjeku odloži svoj čudni „lov“, in ljudje, ki so, se ve da precej privreli od vseh krajev, pomogli so, da je rešeni za malo časa spet na nogah stal. Pa ko zagleda svojega rešitelja s puško pred sabo stoječega vzklikne: „ustreli, me!“ Gospod Gecelj izroči nesrečneža mestnemu stražniku, da bi ga peljal na magistrat, pa ko bi trenil utrga se on stražniku in — spet v vodo plane! Stražnik ga pa brž spet na suho spravi; potem so ga na kimpež naložili, privezali in z obilnim spremstvom ljudstva na rotovž peljali. Kaj je človeka, ki je neki cunjar, oženjen in ima več otrok, gnalo v vodo, ni znano; menda so se mu „možgani zmešali“.

* (Prijazna ponudba.) Vdova dra. Preloga ima na prodaj še mnogo iztisov „Makrobiotike“ po 50 kr., vesele igre „Ůrni Peter“, zvezek po 15 kr.; vesele igre „Zakonska sol“, zvezek po 10 kr.; „Hermanov govor“ po 5 kr., in še mnogo drugih slovenskih in nemških učnih in medicinskih knjig; 12 majolk za slovenske mize po 1 gld. 50 kr. in 5 lesorezov za kmetijsko orodje po 1 gld. Prijatelji ranjkega in rodoljubi v obče se vabijo, da pridejo omenjeno blago kupovat ali da pišejo ponj do 10. aprila t. l. v staro dr. Prelogovo stanovanje, kajti pozneje se vdova preseli.

* (Cerkveno petje.) Na veliki petek o 5. uri popoldne se bode v stolni cerkvi v Mariboru pel oratorij „na grobu Kristovem“ zložen po g. J. Zangl-u.

* (V ljubljanski cigarni fabriki) ste, kakor se nam iz Ljubljane piše, v kratkem času znoreli dve mladi deklici, delavki v tej fabriki. Zadnjo so pred tremi dnevi iz fabrike na rotovž pripeljali in od tod izročili jo v nornišnico. V tej fabriki se čisto nič ne pazi na zdravje delavcev, na prepah zraka v prenizkih sobah. Zdravnik tam je dr. Keesbacher.

* (Iz Rojane) se nam piše: „Zarad slabega vremena je moral odbor naše čitalnice besedo za stradajoče na Kranjskem odložiti na belo nedeljo 7. aprila, na kateri dan se uljudno vabijo vsi rodoljubi. Vstopnina je za vsakega gospoda 30 kr. Radodarnosti meje niso stavljenе.“

* (Uradniki banke Slavije) v Pragi se na zahtevanje bankinega vodstva vsi uče ruskega jezika.

Listnica administracije: Došlo nam je zopet več darov za stradajoče na Kranjskem, vsega vkup okolo 100 goldinarjev. Zarad pomanjkanja prostora smo morali denes izkaznik imen darovateljev izpustiti, pride torej v prihodnji številki. —

